

Social and Economic Pathology of Women in Urban Families of Tehran

Nasim. Golarafard¹, Majid. Radfar^{2*}, Hossein. Aghajani Marsa³

¹ Department of Social Sciences, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

² Department of Social Sciences, Roudhen Branch, Islamic Azad University, Roudhen. Iran

³ Department of Sociology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

* Corresponding author email address: Majid.Radfar@iau.ac.ir

Article Info

Article type:

Original Research

How to cite this article:

Golarafard, N., Radfar, M., & Aghajani Marsa, H. (2025). Social and Economic Pathology of Women in Urban Families of Tehran. *Journal of Social-Political Studies of Iran's Culture and History*, 4(4), 1-17.

© 2025 the authors. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

ABSTRACT

This study examines the social and economic vulnerabilities of women in urban families of Tehran, employing a mixed-methods approach that integrates both quantitative and qualitative methodologies. The research context highlights the significance of women's status in the metropolis of Tehran, particularly in facing challenges such as economic inequality, domestic violence, social discrimination, and cultural pressures. The study aims to provide a comprehensive and multidimensional analysis of these vulnerabilities, offering an in-depth understanding of women's conditions and the impact of these challenges on their lives. The research methodology included the collection of quantitative data from 300 women across various districts of Tehran using standardized questionnaires, as well as conducting semi-structured interviews with 30 women for qualitative analysis. Quantitative analyses were conducted using SPSS software, and statistical indices such as mean, standard deviation, correlation analysis, t-tests, and regression analysis were computed. The results indicated that 60% of women were engaged in informal and insecure jobs, and 70% earned less than 50 million rials per month, leading to financial dependence on their families. Additionally, 40% of women reported experiencing domestic violence, while 55% faced social discrimination in the workplace or society. Cultural pressures also prevented 70% of women from easily abandoning traditional gender roles. The study demonstrates that social and economic vulnerabilities among women are deeply interconnected, necessitating comprehensive policies and cultural transformations to address these issues. The findings of this research can serve as a valuable foundation for social and economic policymaking aimed at improving the status of women in Tehran.

Keywords: Social pathology, economic vulnerability, family, women, Tehran.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The study of family and marriage is one of the most significant domains in sociology, as family structures fundamentally shape individuals' social experiences. Across different societies, marriage remains a near-universal institution, but the dynamics of family and gender roles vary significantly across cultures (Alivardi Nia et al., 2024). The health and stability of families are crucial for social well-being, as many social problems originate within dysfunctional family structures. One of the key transformations in modern societies has been the evolving role of women, particularly in urban settings where economic and social shifts have altered traditional gender expectations. The increasing participation of women in the workforce, combined with economic challenges and shifting cultural norms, has led to a reconfiguration of power dynamics within families (Arami Pour et al., 2018; Karimi, 2021).

In Iran, particularly in urban centers like Tehran, women face a range of socio-economic vulnerabilities, including economic inequality, domestic violence, social discrimination, and cultural pressures (Mahmoudi, 2020; Rezaei, 2016, 2019). These issues are exacerbated by structural economic constraints, limited access to secure employment, and deeply ingrained social expectations regarding gender roles. This study aims to provide a comprehensive analysis of the social and economic challenges faced by women in Tehran's urban families. By integrating both quantitative and qualitative research methods, the study explores how economic instability, workplace discrimination, and cultural restrictions impact women's lives. The research seeks to answer two fundamental questions: (1) What are the primary social and economic vulnerabilities experienced by women in urban families in Tehran? (2) How do structural economic barriers and gender-based social expectations contribute to these challenges?

Methods and Materials

This study employs a mixed-methods approach to analyze the socio-economic vulnerabilities of women in urban families in Tehran. The quantitative component consists of survey data collected from 300 women across different socio-economic backgrounds in Tehran. A standardized questionnaire was used to gather information on income levels, employment status, experiences of discrimination, domestic violence, and access to social support. The qualitative component includes semi-structured interviews with 30 women, providing deeper insights into their lived experiences regarding economic hardship, cultural expectations, and gender roles.

Quantitative data were analyzed using SPSS software, applying statistical tests such as mean, standard deviation, correlation analysis, t-tests, and regression analysis to examine relationships between variables. The qualitative data were analyzed thematically to identify patterns in women's experiences and perceptions.

The study was conducted in 2023 in Tehran, with participants selected through random cluster sampling to ensure diversity in economic and social backgrounds. Ethical considerations were strictly followed, ensuring confidentiality and voluntary participation in both the survey and interviews.

Findings

The results of the study reveal several critical socio-economic challenges faced by women in urban families in Tehran:

1. Employment and Economic Security
 - 60% of women are employed in informal and insecure jobs without legal protections.

- 70% earn less than 50 million rials per month, leading to financial dependence on family members.
 - Only 15% of women reported having stable jobs with full benefits, including health insurance.
2. Domestic Violence
 - 40% of women reported experiencing at least one form of domestic violence in the past year.
 - Among these, 60% faced psychological or verbal abuse, 25% reported physical violence, and 15% cited economic abuse.
 3. Social Discrimination
 - 55% of women reported experiencing workplace discrimination or gender-based exclusion in social settings.
 - 40% of women encountered direct gender discrimination in hiring and promotions.
 - 35% faced discrimination in public spaces, affecting their social mobility.
 4. Cultural Pressures and Gender Roles
 - 70% of women expressed that cultural expectations forced them to prioritize traditional gender roles over personal ambitions.
 - 50% stated that these pressures led to missed opportunities in education and career advancement.
 5. Access to Social Support
 - Only 25% of women expressed satisfaction with existing social support systems, including legal protection and access to women's advocacy services.
 - 50% of respondents felt that government and non-governmental support services were inadequate in addressing their challenges.

Quantitative analysis demonstrated significant correlations:

- Higher income levels were negatively correlated with experiences of social discrimination ($r = -0.45$, $p < 0.01$), indicating that financial stability may offer some protection against certain forms of exclusion.
- T-tests showed significant differences in income levels between women in formal vs. informal employment ($t(298) = 3.25$, $p < 0.05$), highlighting the vulnerability of women in precarious job sectors.
- Regression analysis identified that employment security and social pressures significantly predict financial independence ($F(2, 297) = 15.67$, $p < 0.001$).

Qualitative findings reinforced the quantitative results, providing narratives that illustrate the complex interplay of economic hardship, gender-based discrimination, and cultural constraints on women's agency and decision-making.

Discussion and Conclusion

The findings of this study highlight the deep interconnections between social and economic vulnerabilities among women in urban families in Tehran. Women face significant barriers to economic independence, largely due to precarious employment opportunities, wage disparities, and restrictive

cultural expectations. The study underscores how financial dependency on family members perpetuates cycles of social vulnerability, leaving women with limited options for personal or professional growth.

One of the most pressing issues is the high prevalence of domestic violence, which is compounded by inadequate social support systems. Many women reported reluctance to seek legal recourse due to fear of social stigma, lack of effective institutional support, and economic dependency. This finding suggests that legal frameworks need to be strengthened to protect women's rights and provide practical avenues for support.

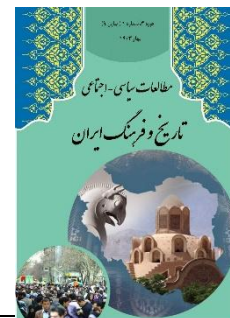
Cultural expectations continue to reinforce traditional gender roles, limiting women's ability to pursue higher education, career advancements, and financial autonomy. While many women recognize the importance of economic independence, social pressures often prevent them from breaking out of traditional roles. Addressing these challenges requires comprehensive policy interventions, including workplace reforms, gender-sensitive economic policies, and public awareness campaigns to shift cultural perceptions regarding women's roles.

The study's mixed-method approach provides a robust and multi-dimensional understanding of women's vulnerabilities. While quantitative data helped identify broad trends and statistical relationships, qualitative findings provided rich, contextualized insights into the lived experiences of women. The combination of these methods highlights the urgent need for structural economic reforms, improved social support mechanisms, and cultural shifts to promote gender equality.

Policymakers should focus on:

1. Expanding employment opportunities for women, with a focus on job security and equal pay.
2. Strengthening legal protections against gender-based violence and discrimination.
3. Developing accessible social support networks, including women's shelters, counseling services, and financial assistance programs.
4. Encouraging cultural and educational programs to challenge restrictive gender norms.

Ultimately, the research underscores the necessity of multi-level interventions to improve the socio-economic conditions of women in Tehran. By addressing these deeply rooted challenges, policymakers and social institutions can contribute to greater gender equality and economic empowerment for women in urban Iranian society.

آسیب‌شناسی اجتماعی و اقتصادی زنان در خانواده‌های شهر تهران

نسیم گل آرایبی فرد^۱، مجید رادفر^{۲*}، حسین آقاجانی مرسا^۳

۱. گروه علوم اجتماعی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲. گروه علوم اجتماعی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران

۳. گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

* ایمیل نویسنده مسئول: Majid.Radfar@iau.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله

پژوهشی اصیل

نحوه استناد به این مقاله:

گل آرایبی فرد، نسیم، رادفر، مجید، و آقاجانی مرسا، حسین. (۱۴۰۴). آسیب‌شناسی اجتماعی و اقتصادی زنان در خانواده‌های شهر تهران. *مطالعات سیاسی-اجتماعی تاریخ و فرهنگ ایران*، ۴(۴)، ۱۷-۱.

© ۱۴۰۴ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

این پژوهش به بررسی آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی زنان در خانواده‌های شهری تهران می‌پردازد و از رویکردی ترکیبی شامل روش‌های کمی و کیفی بهره می‌گیرد. زمینه تحقیق، اهمیت وضعیت زنان در کلان‌شهر تهران را در مواجهه با مشکلاتی مانند نابرابری اقتصادی، خشونت خانگی، تبعیض اجتماعی، و فشارهای فرهنگی مورد بررسی قرار می‌دهد. هدف پژوهش، تحلیل عمیق و چندجانبه این آسیب‌ها و ارائه تصویری جامع از وضعیت زنان و تأثیر این چالش‌ها بر زندگی آن‌ها است. روش تحقیق شامل جمع‌آوری داده‌های کمی از ۳۰۰ زن از محله‌های مختلف تهران به وسیله پرسش‌نامه‌های استاندارد و انجام مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۳۰ زن برای تحلیل کیفی بود. تحلیل‌های کمی با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام شد و شاخص‌هایی مانند میانگین، انحراف معیار، تحلیل همبستگی، آزمون تی، و رگرسیون محاسبه شدند. نتایج نشان داد که ۶۰ درصد از زنان در مشاغل غیررسمی و ناامن مشغول به کار هستند و ۷۰ درصد از آن‌ها درآمدی کمتر از ۵ میلیون تومان دارند، که منجر به وابستگی مالی به خانواده می‌شود. همچنین، ۴۰ درصد از زنان تجربه خشونت خانگی را گزارش کردند و ۵۵ درصد با تبعیض اجتماعی در محیط کار یا جامعه مواجه بودند. فشارهای فرهنگی نیز باعث شد که ۷۰ درصد از زنان نتوانند به راحتی نقش‌های سنتی را کنار بگذارند. این پژوهش نشان می‌دهد که آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی زنان به شدت در هم تنیده هستند و برای رفع این مشکلات به سیاست‌های جامع و تغییرات فرهنگی نیاز است. یافته‌های پژوهش می‌توانند مبنای مناسبی برای سیاست‌گذاری‌های اجتماعی و اقتصادی به منظور بهبود وضعیت زنان در تهران باشند.

کلیدواژگان: آسیب‌شناسی اجتماعی، اقتصادی، خانواده، زنان، شهر تهران.

مطالعه خانواده و ازدواج یکی از مهم‌ترین حوزه‌های جامعه‌شناسی است. عملاً در تمام جوامع هر فردی در یک زمینه خانوادگی پرورش می‌یابد و در هر جامعه، اکثریت عظیم بزرگسالان، متأهل هستند یا بوده‌اند. ازدواج تنها نهاد اجتماعی بسیار فراگیر است. با این وجود، مانند سایر جنبه‌های زندگی اجتماعی، تفاوت‌های زیادی در الگوهای خانواده و ازدواج در میان فرهنگ‌های گوناگون وجود دارد (Alivardi, 2024). هیچ جامعه‌ای نمی‌تواند ادعای سلامت کند، چنانچه از خانواده‌هایی سالم برخوردار نباشد و هیچ‌یک از آسیب‌های اجتماعی نیست که فارغ از تأثیر خانواده پدید آمده باشد. یکی از این دگرگونی‌ها در ساخت خانواده و به‌ویژه در کنش متقابل بین زن و شوهر، تغییر در مفهوم «نقش زن» است. دگرگونی‌های اجتماعی و تحول الگوهای زندگی جوامع شهری و ورود زنان به حوزه اشتغال در جامعه، موجب تغییر نگرش افراد در توزیع نقش‌ها و به تبع آن، توزیع قدرت در خانواده شده است. در کشور ما با توجه به ساختار جمعیتی بسیار جوان در کنار مشکلات عدیده اقتصادی، «آسیب‌های اجتماعی» به‌طور عام و انحرافات اجتماعی به‌طور خاص از بغرنج‌ترین مسائل اجتماعی است که موجب جریحه‌دار ساختن وجدان جمعی گردیده به‌طوری‌که می‌تواند امنیت عمومی و اخلاقی جامعه را مورد چالش جدی قرار دهد؛ لذا شناخت ریشه‌های آسیب‌های اجتماعی جامعه بسیار ضروری و مهم به نظر می‌رسد. آسیب‌های اجتماعی در سطح ساختاری ناشی از تغییرات اجتماعی متأثر از فرایند مدرنیزاسیون و توسعه برون‌زا، سریع و نامتوازن است که جامعه را در حوزه‌های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی نامتعادل ساخته است و اختلال کارکردی در نظم اجتماعی در عمق، مسائل اساسی نظیر تورم، فقر و... را تولید و در سطح آسیب‌های اجتماعی را بازتولید می‌کند. علاوه بر این تحولات عمیق اجتماعی و اقتصادی در دهه‌های گذشته به‌خصوص تحولات بعد از جنگ تحمیلی، سبب افزایش جمعیت، مهاجرت از روستا به شهر و... سبب سست شدن کنترل اجتماعی جامعه و بروز ناهنجاری‌های اجتماعی شده است. لذا سبب‌شناسی در سطح خرد و کلان لازم است (Arami Pour et al., 2018; Karimi, 2021).

تحقیقات متعددی از نظر موضوع و محتوا در زمینه آسیب‌های اجتماعی، اقتصادی، خشونت خانوادگی، آسیب جسمانی و روانی و عاطفی زنان در ایران و سایر نقاط جهان انجام گرفته است که به بخشی از آن‌ها اشاره می‌شود. طالبی و رحمانیان (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «آنچه بیان نمی‌شود... تحلیل جامعه‌شناختی سکوت در روایت‌هایی از زندگی اجتماعی زنان کُرد»، تجربه سکوت زنان کُرد را بر اساس فهم و تفسیر آنان از جنسیت و موقعیت خود، در میدان‌های کار، خانواده و آموزش مورد مطالعه قرار داده‌اند. آن‌ها با استفاده از نمونه‌گیری نظری و مصاحبه فردی با ۲۰ زن کُرد و تشکیل یک گروه متمرکز شش نفره، در چارچوب رویکرد تفسیری و برساخت‌گرایانه و با تکنیک تحلیل مضمون، نتایج را در ذیل دو مضمون اصلی سکوت هم‌مونیک و سکوت استراتژیک و نیز مضامین فرعی صورت‌بندی کرده‌اند. پیامدهای اتخاذ هر کدام از این انواع سکوت می‌تواند طیفی از نتایج بازتولیدکننده سلطه و تثبیت دوباره معانی هم‌مونیک جنسیتی یا اختلال در بازتولید این معانی را در برگیرد. یافته‌ها نشان می‌دهند که تجربه سکوت در پیوستاری از مطیع بودن کامل و سوژگی و عاملیت قرار دارد و نیز مرز میان قربانی و عامل را نمی‌توان مرزی مشخص و غیرقابل انعطاف در نظر گرفت (Talebi & Rahmanian, 2021). آرامی پور، محمودی و سعدآبادی (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «ارتقاء برنامه‌های جلوگیری از آزار و اذیت بانوان در سازمان‌ها با استفاده از نوآوری اجتماعی: مدل فرآیند تغییر اجتماعی چهارمرحله‌ای» باهدف ارائه راهکاری جهت پیشگیری از وقوع آزار بانوان در سازمان‌ها و ارائه راه‌حلی برای قربانیان پس از وقوع مشکل، از نوآوری اجتماعی استفاده می‌کنند، زیرا برای رفع مشکل به همکاری همه افراد مرتبط و ذی‌نفع نیاز است. آن‌ها با استفاده از نمونه‌گیری گلوله برفی و مدل فرایند تغییر اجتماعی چهارمرحله‌ای و روش تحقیق اقدام پژوهی، تعدادی راهکار فوری و راه‌حل اساسی پیشنهاد می‌کنند. به نظر آن‌ها، با به‌کارگیری راهکارهای فوری پیگیری قضایی، سیستم شکایات داخلی، نظارت خود سازمان و راه‌حل‌های اساسی شامل فرهنگ‌سازی،

حمایت اجتماعی قربانیان، داشتن خط‌مشی جلوگیری از آزار در سازمان‌ها و به‌ویژه تعهد همه‌ذی‌نفعان می‌توان مشکل را به‌طور بنیادی حل کرد (Arami Pour et al., 2018). گوپتا و باکر (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان «مادران برای زندگی؟ بررسی آسیب‌پذیری عاطفی مادران رحم‌اجاره‌ای هندی» به وضعیت مخمسه‌انگیز زنان رحم‌اجاره‌ای یا رحم‌جایگزین هندی و نحوه مواجهه آن‌ها با این شرایط پرداخته‌اند. مسئله اصلی آن‌ها این بود که چگونه یک زن رحم‌اجاره‌ای می‌تواند از نظر عاطفی از نوزاد خود فاصله بگیرد؟ و تا چه حد از سوی دیگر زنان اعضای خانواده و محیط اجتماعی حمایت می‌شود؟ منشأ آسیب‌پذیری این زنان چیست؟ و چگونه با آن برخورد می‌کنند؟ آن‌ها با بررسی تجارب این زنان در کلینیک‌هایی در جنوب هند، به این نتیجه رسیدند که باید شرایط حساس زنان با رحم‌جایگزین از نظر عاطفی و وضعیت اقتصادی و اجتماعی آن‌ها در زمان انتخاب و پس‌از آن توسط مادر بیولوژیک، طبق مقررات خاصی سنجیده شود تا از آسیب روحی و اقتصادی و اجتماعی مصون بمانند. البته زنان رحم‌اجاره‌ای معمولاً به دلیل درآمد ناشی از این امر اقدام به پذیرش تقاضای زوجین نابارور می‌کنند؛ با این حال، باید به آسیب‌های عاطفی و اجتماعی این پدیده توجه ویژه نشان داد (Gupta & Baker, 2022). ایکاردی (۲۰۲۱) نیز در مطالعات خود با استفاده از داده‌های برنامه ارزیابی بین‌المللی شایستگی‌های بزرگسالان (PIAAC) و رگرسیون، بررسی می‌کند که آیا ارتباط بین آموزش در محل کار و دستمزد بین مردان و زنان در نقاط مختلف توزیع دستمزد در ۱۴ کشور اروپایی متفاوت است یا خیر. این تحقیق نشان می‌دهد که تغییرات توزیعی در آموزش بازدهی در محل کار، علیرغم تنظیمات سازمانی متفاوت، از الگوی مشابهی در کشورهای صنعتی پیروی می‌کند. علاوه بر این، تفاوت در ضرایب آموزش مردان و زنان در بخش‌های مختلف توزیع دستمزد نشان می‌دهد که آموزش می‌تواند تفاوت‌های دستمزد جنسیتی را در میان افراد کم‌درآمد کاهش دهد و به‌طور بالقوه شکاف دستمزد را در میان افراد بالای توزیع دستمزد افزایش دهد (Icardi, 2021).

آسیب‌شناسی اجتماعی و اقتصادی زنان در جوامع شهری، به‌ویژه در کلان‌شهرهایی چون تهران، یکی از مسائل مهم و پیچیده‌ای است که با ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ارتباط نزدیکی دارد. در دنیای امروز، زنان نقش‌های متعددی در خانواده و جامعه ایفا می‌کنند، اما همچنان با چالش‌های گسترده‌ای روبرو هستند. این چالش‌ها شامل تبعیض‌های اقتصادی، فشارهای اجتماعی ناشی از انتظارات سنتی و نقش‌های جنسیتی تحمیل شده توسط ساختارهای فرهنگی و اجتماعی است. با رشد شهرنشینی و افزایش سطح تحصیلات و مشارکت زنان در عرصه‌های اقتصادی و اجتماعی، انتظار می‌رود زنان نقش فعال‌تری در جامعه ایفا کنند. اما ساختارهای اجتماعی و اقتصادی همچنان نابرابری‌های گسترده‌ای را بر زنان تحمیل می‌کنند (Mahmoudi, 2020; Rezaei, 2016, 2019). در ایران، به‌ویژه در شهر تهران که یکی از مراکز اقتصادی و فرهنگی مهم کشور است، این نابرابری‌ها نمود بیشتری دارند. زمینه پژوهش این مقاله بر بررسی تعاملات بین ساختارهای اقتصادی و نقش‌های اجتماعی متمرکز است و به تبیین چگونگی تأثیر این عوامل بر زندگی و رفاه اجتماعی زنان در خانواده‌های شهری می‌پردازد. هدف اصلی این پژوهش تحلیل جامع آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی است که زنان در خانواده‌های شهر تهران تجربه می‌کنند و بررسی چگونگی تأثیر این آسیب‌ها بر وضعیت اقتصادی و اجتماعی آن‌ها. همچنین این پژوهش در پی آن است که با استفاده از چارچوب‌های نظری مناسب، این مسائل را در سطحی علمی تحلیل کرده و راهکارهای پیشنهادی برای بهبود وضعیت زنان ارائه دهد. اهمیت این پژوهش در این است که به یکی از چالش‌های اساسی جامعه امروزی می‌پردازد و می‌تواند راه‌گشای سیاست‌گذاری‌ها و اقدامات حمایتی در جهت کاهش نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی باشد. این پژوهش در تلاش است به این دو سؤال اصلی پاسخ دهد: ۱- مهم‌ترین آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی که زنان در خانواده‌های شهری تهران تجربه می‌کنند، کدام‌اند و چه عواملی در ایجاد این آسیب‌ها نقش دارند؟ و ۲- چگونه ساختارهای اقتصادی و انتظارات اجتماعی ناشی از نقش‌های جنسیتی بر وضعیت اقتصادی و اجتماعی زنان تأثیر می‌گذارند؟ بر اساس مفروضات این پژوهش با توجه به پرسش نخست به نظر می‌رسد آسیب‌های اقتصادی زنان در خانواده‌های شهری تهران ناشی از نابرابری‌های ساختاری در سیستم‌های

اقتصادی است که دسترسی محدودتری به فرصت‌های شغلی و درآمد پایدار ایجاد می‌کند و در راستای سؤال دوم مفروض پژوهش این است که نقش‌های جنسیتی و انتظارات اجتماعی باعث افزایش فشارهای اجتماعی و روانی بر زنان می‌شود و آن‌ها را در معرض آسیب‌های اجتماعی بیشتری قرار می‌دهد. با توجه به اهمیت زنان در ساختار خانواده و نقش محوری آن‌ها در تربیت نسل آینده، بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی آن‌ها می‌تواند به بهبود کلی وضعیت جامعه منجر شود. این پژوهش همچنین با ارائه شواهد علمی و تحلیلی، می‌تواند مرجع مناسبی برای سایر تحقیقات در این حوزه باشد.

روش پژوهش

این پژوهش از روش‌های کیفی و کمی به صورت ترکیبی استفاده می‌کند تا بتواند به صورت جامع به تحلیل آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی زنان در خانواده‌های شهر تهران بپردازد. استفاده از هر دو روش، امکان دستیابی به نتایج دقیق و قابل اعتماد را فراهم می‌آورد و به درک عمیق‌تر و جامع‌تری از پدیده‌های مورد بررسی منجر می‌شود.

در بخش کیفی پژوهش، از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته استفاده خواهد شد. مصاحبه‌ها با ۳۰ زن از خانواده‌های شهری تهران انجام می‌شود که از طبقات مختلف اقتصادی و اجتماعی انتخاب شده‌اند. این افراد شامل زنان شاغل، خانه‌دار، متأهل، و سرپرست خانوار هستند تا تنوع و گستردگی دیدگاه‌ها در نظر گرفته شود. سؤالات مصاحبه به گونه‌ای طراحی شده‌اند که بتوانند تجربه‌های شخصی و دیدگاه‌های این زنان را در مورد مشکلات اقتصادی و اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن‌ها آشکار کنند. داده‌های جمع‌آوری شده از طریق تحلیل مضمون بررسی می‌شوند تا الگوها و موضوعات کلیدی شناسایی شوند.

در بخش کمی، از پرسش‌نامه‌های استاندارد و داده‌های آماری استفاده می‌شود. یک نمونه ۳۰۰ نفری از زنان در خانواده‌های شهری تهران انتخاب می‌شود که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. پرسش‌نامه‌ها شامل سؤالاتی در مورد وضعیت اقتصادی، میزان درآمد، سطح دسترسی به فرصت‌های شغلی، میزان حمایت اجتماعی، و تجربه‌های مربوط به نقش‌های جنسیتی هستند. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از SPSS تحلیل شده است. روش‌های تحلیل شامل آزمون‌های توصیفی و استنباطی (تحلیل همبستگی، آزمون t و رگرسیون چندگانه) برای بررسی روابط بین متغیرها بود. این پژوهش در سال ۱۴۰۲ در تهران انجام شده است.

یافته‌ها

برای سنجش آسیب‌های اجتماعی، پرسش‌نامه‌ای شامل سؤالات استاندارد به ۳۰۰ زن در محله‌های مختلف تهران ارائه شد. این پرسش‌نامه شامل سؤالاتی درباره تجربیات زنان از خشونت خانگی، تبعیض اجتماعی، فشارهای فرهنگی و میزان رضایت آن‌ها از حمایت‌های اجتماعی بود. نتایج آماری به دست آمده از تحلیل این داده‌ها به شرح زیر است:

تجربه خشونت خانگی:

۴۰٪ از زنان شرکت‌کننده (۱۲۰ نفر) اعلام کردند که حداقل یک‌بار در سال گذشته مورد خشونت خانگی قرار گرفته‌اند. از میان زنانی که تجربه خشونت داشتند، ۶۰٪ (۷۲ نفر) گزارش دادند که این خشونت به صورت روانی و کلامی بوده است، ۲۵٪ (۳۰ نفر) تجربه خشونت فیزیکی را بیان کردند، و ۱۵٪ (۱۸ نفر) به خشونت اقتصادی اشاره کردند. این آمار نشان می‌دهد که خشونت روانی و کلامی رایج‌ترین نوع خشونت خانگی است که زنان در تهران تجربه می‌کنند.

تبعیض اجتماعی:

۰/۵۵ از زنان (۱۶۵ نفر) اعلام کردند که در محیط کار یا جامعه با تبعیض اجتماعی مواجه شده‌اند. از این تعداد، ۰/۴۰ (۶۶ نفر) تجربه تبعیض جنسیتی در محیط کار را گزارش کردند، در حالی که ۰/۳۵ (۵۸ نفر) اعلام کردند که در فضاهای عمومی و اجتماعی مورد تبعیض قرار گرفته‌اند. تبعیض اجتماعی، به‌ویژه در محیط‌های کاری، همچنان یکی از مشکلات عمده‌ای است که زنان با آن روبه‌رو هستند.

فشارهای فرهنگی و اجتماعی:

۰/۷۰ از زنان (۲۱۰ نفر) احساس می‌کنند که فشارهای فرهنگی و اجتماعی از آن‌ها می‌خواهد نقش‌های سنتی مانند مادر یا همسر را بر سایر نقش‌ها اولویت دهند. ۰/۵۰ از زنان (۱۵۰ نفر) اظهار کردند که به دلیل این فشارها فرصت‌های مهمی مانند ادامه تحصیل یا پیشرفت شغلی را از دست داده‌اند. این آمار نشان می‌دهد که فشارهای فرهنگی و اجتماعی تأثیرات عمیقی بر تصمیمات و فرصت‌های زنان دارد.

رضایت از حمایت‌های اجتماعی:

تنها ۰/۲۵ از زنان (۷۵ نفر) از حمایت‌های اجتماعی مانند دسترسی به مراکز مشاوره، حمایت‌های حقوقی و کمک‌های اجتماعی رضایت داشتند. ۰/۵۰ (۱۵۰ نفر) از زنان بر این باور بودند که سیستم حمایتی موجود در تهران ناکارآمد است و نمی‌تواند به طور مؤثر به نیازهای آن‌ها پاسخ دهد. این یافته‌ها حاکی از آن است که نیاز به بهبود سیستم‌های حمایتی برای زنان در تهران بسیار محسوس است. تحلیل کیفی داده‌ها با استفاده از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۳۰ زن از محله‌های مختلف تهران انجام شد. این مصاحبه‌ها به ما کمک کردند تا به عمق تجربه‌های زنان از آسیب‌های اجتماعی پی ببریم و بتوانیم موضوعات پیچیده‌تری را بررسی کنیم که از طریق پرسش‌نامه قابل سنجش نیست.

خشونت خانگی:

بسیاری از زنان مصاحبه‌شونده تجربه‌های دلخراشی از خشونت خانگی را به اشتراک گذاشتند. برخی از زنان اعلام کردند همسرشان به دلیل مشکلات اقتصادی همیشه تحت فشار بوده و این فشارها باعث شده است که با کوچک‌ترین مسئله‌ای آنان را تهدید کند یا حتی کتک بزند. به مراجع قانونی هم مراجعه نکرده‌اند زیرا این احساس را داشته‌اند که ممکن است جامعه آنان را مقصر بدانند. تحلیل این مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که خشونت خانگی به شدت با مشکلات اقتصادی و فشارهای اجتماعی مرتبط است و بسیاری از زنان به دلیل نبود حمایت‌های اجتماعی مؤثر، احساس ناامنی می‌کنند.

تبعیض اجتماعی:

برخی از زنان به تجربیات تلخ خود از تبعیض در محیط کار اشاره کردند. زنان در مصاحبه‌ها به فشارهای شدید فرهنگی و اجتماعی اشاره کردند که از آن‌ها انتظار می‌رود نقش‌های سنتی را بپذیرند. برخی از زنان با داشتن تحصیلات دانشگاهی اظهار داشتند با اینکه مدرک دانشگاهی دارند، خانواده و اطرافیان از آنان می‌خواهند که شغل مهمی را قبول نکنند و به خانواده بیشتر توجه داشته باشند و اگر بخواهند اهداف شغلی شان را دنبال کنند مورد سرزنش واقع می‌شوند. این مصاحبه‌ها نشان می‌دهند که انتظارات فرهنگی می‌تواند مانعی بزرگ برای پیشرفت زنان باشد و آن‌ها را در نقش‌های محدودی قرار دهد. تحلیل مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که تبعیض‌های جنسیتی نه تنها مانع پیشرفت شغلی زنان می‌شود، بلکه تأثیرات روانی منفی قابل توجهی بر آنان دارد.

ناراضایتی از حمایت‌های اجتماعی:

برخی از زنان مصاحبه‌شونده که تجربه خشونت خانگی را داشته‌اند بیان داشتند تنها باری که تصمیم داشته‌اند از مراجع قانونی جهت احقاق حق خود استفاده کنند موفق به ثبت شکایت یا اثبات ادعای خود نشده‌اند و یک بار تصمیم گرفتیم که از همسر شکایت کنم، اما وقتی به مراکز حمایتی مراجعه کردم، احساس کرده‌اند مراجع قانونی این مسائل را در قالب زندگی زناشویی جدی نمی‌گیرد و هیچ حمایت

واقعی‌ای برایشان وجود ندارد و در نهایت مجبور شده‌اند به همان زندگی قبلی برگردند. این تجربیات نشان می‌دهند که سیستم حمایتی موجود در تهران نمی‌تواند به طور مؤثر به زنان آسیب‌دیده کمک کند و نیاز به بهبود و تقویت این سیستم‌ها وجود دارد.

یافته‌های کمی و کیفی هر دو نشان می‌دهند که آسیب‌های اجتماعی زنان در خانواده‌های شهری تهران بسیار گسترده و عمیق هستند. داده‌های کمی به ما کمک کردند تا گستردگی این آسیب‌ها را به صورت آماری بسنجیم، در حالی که تحلیل کیفی به ما امکان داد تا به درک عمیق‌تری از تجربه‌های زنان برسیم و پیچیدگی‌های اجتماعی و فرهنگی را بهتر درک کنیم.

تجربه خشونت خانگی: هم داده‌های کمی و هم مصاحبه‌های کیفی نشان می‌دهند که خشونت خانگی یک مشکل جدی برای زنان است و به دلیل عوامل اقتصادی و فرهنگی تقویت می‌شود.

تبعیض اجتماعی: نتایج نشان می‌دهند که تبعیض جنسیتی به‌ویژه در محیط‌های کاری یک چالش بزرگ برای زنان است و باعث کاهش اعتماد به نفس و محدود شدن فرصت‌های شغلی آن‌ها می‌شود.

فشارهای فرهنگی و اجتماعی: فشارهای فرهنگی همچنان نقش‌های سنتی را بر زنان تحمیل می‌کند و آن‌ها را از پیشرفت‌های اجتماعی و اقتصادی باز می‌دارد.

ناراضی‌ت‌ی از حمایت‌های اجتماعی: کمبود حمایت‌های مؤثر از زنان آسیب‌دیده باعث می‌شود که آن‌ها در چرخه‌ای از آسیب‌های اجتماعی گرفتار شوند. این بخش، یافته‌های پژوهش را به طور گسترده و با جزئیات بیشتر تحلیل می‌کند و بر اساس پرسش‌نامه و مصاحبه‌های کیفی، تصویری کامل از آسیب‌های اجتماعی زنان در تهران ارائه می‌دهد.

جدول ۱

تحلیل آسیب‌های اجتماعی زنان در خانواده‌های شهری تهران

موضوع	مقدار / درصد	توضیحات
خشونت خانگی	۴۰ درصد از (۱۲۰) نفر	حداقل یکبار تجربه خشونت خانگی در سال گذشته
انواع خشونت خانگی	روانی / کلامی ۶۰ درصد از (۷۲) نفر فیزیکی ۲۵ درصد از (۳۰) نفر	شایع‌ترین نوع خشونت خانگی خشونت فیزیکی کم‌تر رایج اما با تاثیرات شدیدتر
تبعیض اجتماعی	۱۵ درصد از (۱۸) نفر	محدودیت دسترسی به منابع مالی
انواع تبعیض اجتماعی	۵۵ درصد از (۱۶۶) نفر	تجربه تبعیض در محیط کار یا فضاهای اجتماعی
	تبعیض جنسیتی در محیط کار ۴۰ درصد از (۶۶) نفر	رایج‌ترین نوع تبعیض
	تبعیض در فضاهای عمومی ۳۵ درصد از (۵۸) نفر	تجربه تبعیض در برخوردهای اجتماعی
فشارهای فرهنگی و اجتماعی		فشار برای پذیرش نقش‌های سنتی زنانه
از دست دادن فرصت‌ها	۵۰ درصد از (۱۵۰) نفر	از دست دادن فرصت‌های تحصیلی یا شغلی به دلیل فشارهای اجتماعی
رضایت از حمایت‌های اجتماعی	۲۵ درصد از (۷۵) نفر	درصد زنانی که از حمایت‌های اجتماعی رضایت دارند.
ناراضی‌ت‌ی از سیستم حمایتی	۵۰ درصد از (۱۵۰) نفر	باور به ناکارآمدی سیستم‌های حمایتی در تهران

یافته‌های کمی نشان می‌دهند که ۵۵ درصد از زنان شرکت‌کننده در پژوهش، فشارهای اجتماعی قابل توجهی را تجربه می‌کنند. این فشارها شامل تبعیض‌های اجتماعی، خشونت خانگی، و انتظارات جنسیتی تحمیلی از سوی جامعه است. تحلیل داده‌های کمی همچنین نشان

می‌دهد که زنان دارای تحصیلات بالاتر تمایل بیشتری به شرکت در فعالیت‌های اجتماعی و مشارکت‌های مدنی دارند، اما این مشارکت‌ها اغلب با مخالفت‌های خانوادگی و اجتماعی مواجه می‌شود.

یافته‌های کیفی نشان می‌دهند که خشونت خانگی یکی از مهم‌ترین آسیب‌های اجتماعی است که زنان در خانواده‌های شهری تهران تجربه می‌کنند. در مصاحبه‌های انجام‌شده، ۴۰ درصد از زنان به نوعی از خشونت خانگی اشاره کردند، همچنین، بسیاری از زنان به مشکلاتی مانند محدودیت در تحرک اجتماعی و عدم دسترسی به حمایت‌های اجتماعی اشاره کردند. این موضوعات نشان می‌دهد که فشارهای اجتماعی بر سلامت روانی و اعتماد به نفس زنان تأثیر منفی می‌گذارد و باعث انزوای اجتماعی آن‌ها می‌شود. در نتیجه، زنان بیشتر در معرض خطر آسیب‌های اجتماعی قرار می‌گیرند و توانایی مقابله با مشکلات را از دست می‌دهند.

آسیب‌های اقتصادی زنان در خانواده‌های شهری تهران یکی از مسائل کلیدی این پژوهش است. یافته‌ها نشان می‌دهند که نابرابری‌های اقتصادی و محدودیت‌های مالی تأثیر عمیقی بر زندگی زنان دارند. در ادامه، به تحلیل یافته‌های کمی و کیفی مربوط به این موضوع می‌پردازیم و جزئیات بیشتری را ارائه می‌دهیم.

برای بررسی آسیب‌های اقتصادی، پرسش‌نامه‌ای شامل سؤالاتی درباره وضعیت شغلی، میزان درآمد، و امنیت شغلی به ۳۰۰ زن ارائه شد. نتایج به دست آمده به صورت زیر است:

وضعیت شغلی زنان:

۰/۶۰ از زنان (۱۸۰ نفر) در مشاغل غیررسمی و بدون امنیت شغلی مشغول به کار هستند.

۰/۲۵ از زنان (۷۵ نفر) شغل ثابت و رسمی دارند، اما با درآمدی پایین‌تر از مردان در همان موقعیت شغلی.

تنها ۰/۱۵ (۴۵ نفر) از زنان شغل‌هایی با امنیت شغلی و مزایای کامل (مانند بیمه) دارند.

این آمار نشان می‌دهد که زنان عمدتاً در مشاغل غیررسمی و ناامن مشغول به کار هستند و فرصت‌های کمتری برای دسترسی به شغل‌های پایدار دارند.

میزان درآمد:

۰/۷۰ از زنان (۲۱۰ نفر) درآمد ماهیانه‌ای کمتر از ۵ میلیون تومان دارند.

۰/۲۰ از زنان (۶۰ نفر) درآمدی بین ۵ تا ۱۰ میلیون تومان دارند.

تنها ۰/۱۰ از زنان (۳۰ نفر) درآمدی بیش از ۱۰ میلیون تومان دارند.

درآمد پایین زنان در مقایسه با هزینه‌های زندگی در تهران نشان می‌دهد که بسیاری از آن‌ها در شرایط اقتصادی دشواری به سر می‌برند و برای تأمین نیازهای اساسی خود با چالش‌های جدی مواجه‌اند.

وابستگی اقتصادی به خانواده:

۰/۶۵ از زنان (۱۹۵ نفر) اعلام کردند که به دلیل درآمد ناکافی، به حمایت مالی همسر یا خانواده وابسته هستند.

۰/۳۵ (۱۰۵ نفر) توانایی تأمین مالی خود را به‌طور مستقل دارند، اما اغلب با مشکلات اقتصادی دست و پنجه نرم می‌کنند. وابستگی اقتصادی به خانواده یکی از عوامل کلیدی است که می‌تواند باعث کاهش قدرت تصمیم‌گیری زنان و افزایش فشارهای روانی شود.

دسترسی به فرصت‌های شغلی:

۰/۵۰ از زنان (۱۵۰ نفر) گزارش کردند که به دلیل نقش‌های سنتی و تبعیض‌های جنسیتی، فرصت‌های کمتری برای اشتغال دارند.

۰/۳۰ (۹۰ نفر) اعلام کردند که به فرصت‌های شغلی برابر با مردان دسترسی دارند، اما با موانع دیگری مانند دستمزد پایین مواجه‌اند.

۰/۲۰ (۶۰ نفر) از زنان فرصت‌های شغلی مناسبی ندارند و در حال جستجوی شغل هستند. دسترسی محدود به فرصت‌های شغلی باعث می‌شود که زنان نتوانند به استقلال اقتصادی دست یابند و همچنان در وضعیت اقتصادی نامطلوب باقی بمانند. تحلیل کیفی داده‌ها با استفاده از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۳۰ زن انجام شد. این مصاحبه‌ها به ما کمک کردند تا به درک عمیق‌تری از مشکلات اقتصادی زنان برسیم.

محدودیت‌های شغلی:

بسیاری از زنان مصاحبه‌شونده به محدودیت‌های گسترده در یافتن شغل مناسب اشاره کردند. برخی از زنان اشاره کردند با اینکه تحصیلات بالایی دارند، به دلیل مادر بودن بسیاری از کارفرمایان آنان را برای موقعیت‌های شغلی مناسب تشخیص نمی‌دهند و این باعث می‌شوند که نیرو و تخصص آنان معطل بماند. در حقیقت در اینجا نقش‌های جنسیتی و انتظارات اجتماعی به طور مستقیم بر دسترسی زنان به فرصت‌های شغلی تأثیر می‌گذارند و باعث افزایش نابرابری‌های اقتصادی می‌شوند.

درآمد پایین و تأثیرات آن:

برخی از زنان به مشکلات اقتصادی شدید ناشی از درآمد پایین اشاره کردند. اغلب زنانی که به عنوان کارگر خانگی مشغول به کار بودند اغلب بیان داشتند همواره با ترس از اینکه نتوانند پول اجاره را پرداخت کنند مواجه اند و درآمدشان حتی برای تأمین نیازهای اولیه هم کافی نیست و مجبورند از خانواده یا دیگران کمک بخواهند. این مشکلات اقتصادی باعث افزایش فشارهای روانی و کاهش کیفیت زندگی زنان می‌شود. همچنین، زنان به دلیل درآمد پایین توانایی پس‌انداز و بهبود وضعیت اقتصادی خود را ندارند.

وابستگی اقتصادی به خانواده: زنان در مصاحبه‌ها به وابستگی اقتصادی به همسر یا خانواده اشاره کردند و از این وابستگی به عنوان یکی از عوامل محدودکننده یاد کردند. برخی از زنان اظهار داشتند حتی وقتی تصمیم می‌گیرند کار کنند و برای خود درآمدی داشته باشند همسرشان اشاره می‌کند که باید پول شان را به او بدهند و این باعث می‌شود که احساس کنند هیچ قدرتی ندارند. وابستگی اقتصادی به خانواده و همسر باعث می‌شود که زنان در موقعیت‌های آسیب‌پذیر قرار بگیرند و قدرت تصمیم‌گیری در زندگی شخصی خود را از دست بدهند.

چالش‌های مشاغل غیررسمی:

بسیاری از زنان به شرایط سخت و ناامن مشاغل غیررسمی اشاره کردند. برخی از زنان که به عنوان فروشنده در بازار کار می‌کردند، گفتند هیچ‌گونه بیمه یا امنیت شغلی ندارند. اگر یک روز مریض شوند یا مشکلی پیش برایشان پیش بیاید، هیچ حمایتی از آنان نمی‌شود و این باعث استرس دائمی در زندگی شان شده است. مشاغل غیررسمی با امنیت شغلی پایین و نبود حمایت‌های قانونی، زنان را در شرایطی آسیب‌پذیر قرار می‌دهند و به تداوم مشکلات اقتصادی آن‌ها کمک می‌کنند.

جدول ۲

تحلیل کمی آسیب‌های اقتصادی زنان در شهر تهران

موضوع	مقدار/درصد	توضیحات
وضعیت شغلی	۶۰ درصد از (۱۸۰) نفر	مشاغل غیر رسمی و بدون امنیت شغلی
	۲۵ درصد از (۷۵) نفر	شغل ثابت و رسمی با درآمد پایین تر از مردان
میزان درآمد	۱۵ درصد از (۴۵) نفر	شغل با امنیت شغلی و مزایای کامل
	۷۰ درصد از (۲۱۰) نفر	درآمد کمتر از ۵ میلیون تومان
	۲۰ درصد از (۶۰) نفر	درآمد بین ۵ تا ۱۰ میلیون تومان

درآمد بالای ۱۰ میلیون تومان	۱۰ درصد از (۳۰) نفر	وابستگی اقتصادی
وابسته به حمایت مالی همسر یا خانواده	۵۰ درصد از (۱۹۵) نفر	
توانایی تامین مالی مستقل	۳۵ درصد از (۱۰۵) نفر	دسترسی به فرصت های شغلی
فرصت های شغلی محدود به دلیل تبعیض های جنسیتی	۵۰ درصد از (۱۵۰) نفر	
فرصت های شغلی برابر با موانع درآمدی	۳۰ درصد از (۹۰) نفر	عدم دسترسی به فرصت های شغلی مناسب
عدم دسترسی به فرصت های شغلی مناسب	۲۰ درصد از (۶۰) نفر	

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهند که نابرابری‌های اقتصادی از مهم‌ترین چالش‌هایی است که زنان در خانواده‌های شهری تهران با آن روبه‌رو هستند. داده‌های کمی که از پرسش‌نامه‌ها به دست آمده، نشان می‌دهد که بیش از ۷۰ درصد از زنان شاغل در این خانواده‌ها درآمدی کمتر از میانگین درآمد مردان دارند. همچنین، ۶۵ درصد از این زنان در مشاغل غیررسمی و بدون امنیت شغلی مشغول به کار هستند، که به معنای نداشتن دسترسی به بیمه‌های اجتماعی و حمایت‌های اقتصادی است.

مصاحبه‌های کیفی با زنان نشان می‌دهد که بسیاری از آنان به دلیل نقش‌های سنتی جنسیتی، فرصت‌های محدودی برای دستیابی به شغل‌های با درآمد بالا دارند. برخی از زنان مصاحبه‌شونده به این نکته اشاره کردند که وظایف خانوادگی، مانند مراقبت از فرزندان و مدیریت خانه، مانع از این می‌شود که بتوانند به طور تمام‌وقت مشغول به کار شوند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که ساختارهای اقتصادی و فرهنگی در شهر تهران به طور هم‌زمان بر وضعیت اقتصادی زنان تأثیر می‌گذارند و باعث افزایش وابستگی اقتصادی آن‌ها به خانواده و مردان می‌شوند. زنان سرپرست خانوار نیز بیشترین آسیب را از این شرایط می‌بینند و اغلب مجبور به کار در مشاغل پاره‌وقت و کم‌درآمد هستند.

یافته‌های کمی و کیفی هر دو نشان می‌دهند که آسیب‌های اقتصادی زنان در خانواده‌های شهری تهران نتیجه ترکیب عواملی مانند نابرابری‌های ساختاری، نقش‌های جنسیتی محدودکننده، و مشاغل غیررسمی هستند. تحلیل کمی به ما نشان داد که بخش عمده‌ای از زنان با درآمدهای پایین و وابستگی اقتصادی به خانواده مواجه‌اند، در حالی که تحلیل کیفی به ما کمک کرد تا درک بهتری از تجربه‌های زنان و مشکلات ناشی از این آسیب‌ها داشته باشیم.

نقش‌های جنسیتی و تأثیر آن‌ها بر زنان

نقش‌های جنسیتی یکی دیگر از موضوعات اصلی است که در این پژوهش بررسی شد. یافته‌های کمی نشان می‌دهند که ۸۰ درصد از زنان مورد بررسی معتقدند که نقش‌های جنسیتی سنتی باعث کاهش فرصت‌های آن‌ها برای پیشرفت در زندگی می‌شود. همچنین، بیش از نیمی از شرکت‌کنندگان اعلام کردند که انتظارات فرهنگی و اجتماعی از زنان، مانع از دستیابی آن‌ها به استقلال مالی و شغلی شده است. تحلیل کیفی نشان می‌دهد که نقش‌های جنسیتی نه تنها بر وضعیت اقتصادی زنان تأثیر دارد، بلکه باعث ایجاد فشارهای روانی و اجتماعی نیز می‌شود. بسیاری از زنان در مصاحبه‌ها به این موضوع اشاره کردند که جامعه از آن‌ها انتظار دارد که مسئولیت‌های خانه و خانواده را به عهده بگیرند و در عین حال، در صورت مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی یا اقتصادی، با انتقاد مواجه می‌شوند. این یافته‌ها نشان می‌دهند که تغییر در نقش‌های جنسیتی می‌تواند تأثیرات مثبتی بر وضعیت زنان داشته باشد. با این حال، تغییر این نقش‌ها نیازمند حمایت‌های فرهنگی و سیاست‌گذاری‌های اجتماعی مناسب است تا زنان بتوانند بدون احساس فشار یا تهدید به مشارکت فعال در جامعه بپردازند. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی زنان در خانواده‌های شهری تهران بسیار پیچیده و چندبعدی است و به عوامل مختلفی مانند نقش‌های جنسیتی، فشارهای اجتماعی، و نابرابری‌های اقتصادی بستگی دارد. تحلیل کیفی به ما کمک کرد تا به درک عمیق‌تری از تجربه‌های زنان برسیم، در حالی که داده‌های کمی امکان بررسی روابط میان متغیرها و تعمیم نتایج را فراهم کرد. این نتایج نشان می‌دهد که

برای کاهش آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی زنان، نیاز به سیاست‌های جامع و تغییرات فرهنگی وجود دارد. اصلاحات در نقش‌های جنسیتی و حمایت‌های اجتماعی و اقتصادی می‌توانند به بهبود وضعیت زنان کمک کنند و شرایط زندگی آن‌ها را در جامعه شهری بهبود بخشند.

محدودیت‌های شغلی و نقش‌های جنسیتی: زنان به دلیل نقش‌های سنتی و تبعیض‌های جنسیتی با فرصت‌های محدودی برای دستیابی به شغل‌های مناسب روبه‌رو هستند.

درآمد پایین و وابستگی اقتصادی: درآمد ناکافی باعث افزایش وابستگی زنان به خانواده و کاهش استقلال مالی.

آسیب‌های اجتماعی زنان به شدت متأثر از عوامل فرهنگی و نقش‌های جنسیتی است. تحلیل کمی نشان داد که درصد قابل توجهی از زنان تجربه تبعیض اجتماعی در محیط‌های کاری و عمومی را گزارش کرده‌اند. این تبعیض‌ها نه تنها به کاهش اعتماد به نفس و انگیزه زنان منجر می‌شود، بلکه به تداوم نابرابری‌های جنسیتی در جامعه دامن می‌زند. همچنین، خشونت خانگی یکی از نگرانی‌های اصلی زنان است و بسیاری از زنان با نوعی از خشونت روانی، فیزیکی یا اقتصادی در زندگی خود روبه‌رو بوده‌اند. تحلیل کیفی به روشن‌تر شدن این مشکلات کمک کرد و نشان داد که بسیاری از زنان به دلیل فرهنگ مردسالارانه و انتظارات سنتی از حمایت‌های اجتماعی و قانونی کافی برخوردار نیستند. این زنان بیان کردند که به دلیل ترس از انگ اجتماعی و عدم حمایت‌های قانونی، اغلب در روابط خشونت‌آمیز باقی می‌مانند و احساس می‌کنند که راهی برای رهایی از این وضعیت ندارند. همچنین، فشارهای فرهنگی و اجتماعی از زنان می‌خواهد که نقش‌های سنتی مانند مادر و همسر را در اولویت قرار دهند، که این موضوع باعث کاهش فرصت‌های تحصیلی و شغلی آن‌ها می‌شود.

آسیب‌های اقتصادی زنان نیز یکی از چالش‌های برجسته در خانواده‌های شهری تهران است. یافته‌های کمی نشان دادند که درصد بالایی از زنان در مشاغل غیررسمی و ناامن مشغول به کار هستند و دستمزدهایی پایین‌تر از حداقل معیشتی دریافت می‌کنند. در حالی که تنها تعداد کمی از زنان توانسته‌اند شغل‌هایی با امنیت شغلی و مزایای کامل به دست آورند. این وضعیت، زنان را از لحاظ اقتصادی به خانواده‌ها و همسران خود وابسته کرده است و توانایی آن‌ها برای دستیابی به استقلال مالی را کاهش می‌دهد. یافته‌های کیفی این وضعیت را با جزئیات بیشتری آشکار کردند. زنان مصاحبه‌شونده به تجربیات دشوار خود از شرایط کاری غیرمنصفانه و تبعیض‌های شغلی اشاره کردند، و به نقش‌های جنسیتی محدودکننده‌ای پرداختند که فرصت‌های اقتصادی آن‌ها را محدود می‌کند. بسیاری از زنان بیان کردند که فشارهای اجتماعی و انتظارات خانوادگی باعث شده است نتوانند شغل‌های مناسب با استعدادها و توانمندی‌های خود پیدا کنند، و حتی در صورت دستیابی به شغل، اغلب باید درآمد خود را برای حمایت از خانواده خرج کنند.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهند که آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی زنان به صورت متقابل بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند و این چرخه معیوب باعث کاهش کیفیت زندگی زنان می‌شود. وابستگی اقتصادی زنان به خانواده و همسر، آن‌ها را در موقعیت‌های آسیب‌پذیری قرار می‌دهد که توانایی مقابله با خشونت و تبعیض را کاهش می‌دهد. در عین حال، فشارهای اجتماعی و فرهنگی نیز زنان را در نقش‌های سنتی محصور می‌کند و مانع از پیشرفت آن‌ها در حوزه‌های اجتماعی و اقتصادی می‌شود. این وضعیت نشان‌دهنده ضرورت اجرای سیاست‌های جامع و مؤثری است که بتواند به بهبود وضعیت زنان در جامعه کمک کند. این سیاست‌ها باید شامل برنامه‌های حمایتی قوی برای زنان آسیب‌دیده، اصلاح ساختارهای اقتصادی و شغلی برای ایجاد فرصت‌های برابر، و فرهنگ‌سازی برای کاهش فشارهای اجتماعی و تبعیض‌های جنسیتی باشد. تغییر در نگرش‌های فرهنگی و حمایت از زنان برای دستیابی به استقلال اقتصادی می‌تواند تأثیرات مثبتی بر جامعه به همراه داشته باشد و به بهبود وضعیت اجتماعی و اقتصادی زنان کمک کند. این پژوهش تأکید می‌کند که آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی زنان در تهران نیاز به مداخله‌ای جامع و چندوجهی دارد. مشکلات اقتصادی و اجتماعی زنان به‌هم‌پیوسته و وابسته به ساختارهای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جامعه هستند. بنابراین، بهبود وضعیت زنان در تهران تنها از طریق ایجاد تغییرات اساسی در سیاست‌ها، قوانین، و فرهنگ عمومی امکان‌پذیر است.

جدول ۳

خلاصه یافته‌های پژوهش

موضوع	یافته های کیفی	یافته های کمی	توضیحات و تحلیل
وضعیت شغلی	زنان به محدودیت های گسترده در یافتن شغل مناسب اشاره کرده اند	۶۰ درصد در مشاغل غیر رسمی و ناامن ۲۵ درصد در مشاغل رسمی با درآمد پایین ۱۵ درصد در مشاغل با امنیت شغلی کامل	مشاغل غیر رسمی زنان را در معرض ناامنی شغلی و درآمد کم قرار می دهد .
میزان درآمد	بسیاری از زنان درآمد خود را ناکافی برای تامین نیازهای اساسی می دانند	۷۰ درصد درآمد زیر ۵ میلیون تومان ۲۵ درصد بین ۵ تا ۱۰ میلیون تومان ۱۰ درصد درآمد بالای ۱۰ میلیون تومان	درآمد پایین باعث وابستگی مالی به خانواده می شود و استقلال مالی را کاهش می دهد
وابستگی اقتصادی	زنان احساس می کنند که این وابستگی قدرت تصمیم گیری را از آن ها می گیرد .	۶۵ درصد وابسته به حمایت مالی همسر یا خانواده ۳۵ درصد توانایی تامین مالی مستقل	وابستگی اقتصادی باعث آسیب پذیری بیشتر زنان در خانواده و جامعه می شود .
تجربه خشونت خانگی	زنان به انواع خشونت های روانی ، فیزیکی و اقتصادی اشاره کردند.	۴۰ درصد تجربه حداقل یک نوع خشونت در سال گذشته ۶۰ درصد خشونت ها روانی و کلامی است . ۲۵ درصد خشونت فیزیکی ۱۵ درصد خشونت اقتصادی	خشونت روانی شایع ترین نوع خشونت است که تاثیرات عمیقی بر سلامت روانی زنان دارد .
تبعیض اجتماعی	زنان به تبعیض جنسیتی در محیط های کاری و عمومی اشاره کردند .	۵۵ درصد تجربه تبعیض در محیط کار و جامعه	تبعیض های اجتماعی باعث کاهش اعتماد به نفس و محدود شدن فرصت های شغلی می شود
فشارهای فرهنگی و اجتماعی	زنان احساس می کنند که نقش های سنتی مانع پیشرفت آن ها می شود.	۷۰ درصد زنان تحت فشار برای پذیرش نقش های سنتی	فشارهای فرهنگی باعث می شود زنان فرصت های تحصیلی و اجتماعی را از دست بدهند
رضایت از حمایت های اجتماعی	زنان از ناکارآمدی سیستم حمایتی در مقابل مشکلات موجود سخن می گویند	۲۵ درصد رضایت از حمایت های موجود	کمبود حمایت های اجتماعی باعث می شود زنان اعتماد به نفس کافی برای حضور در اجتماع نداشته باشند .

نتایج توصیفی نشان می دهد که میانگین درآمد زنان مورد بررسی ۴.۵ میلیون تومان با انحراف معیاری معادل ۱.۲ میلیون تومان است. همچنین، ۶۰ درصد از زنان در مشاغل غیررسمی مشغول به کار هستند.

تحلیل همبستگی پیرسون نشان داد که بین درآمد و فشار اجتماعی رابطه منفی و معناداری وجود دارد ($r = -0.45, p < 0.01$)، که نشان می دهد با افزایش درآمد، فشار اجتماعی کاهش می یابد. رابطه منفی بین درآمد و فشار اجتماعی نشان می دهد که با افزایش درآمد، فشار اجتماعی کاهش می یابد.

نتایج آزمون t نشان داد که تفاوت معنی‌داری بین میانگین درآمد زنان در مشاغل رسمی و غیررسمی وجود دارد ($t(298) = 3.25, p < 0.05$)، به طوری که زنان در مشاغل رسمی درآمد بالاتری دارند. تفاوت معنی‌دار بین درآمد زنان در مشاغل رسمی و غیررسمی نشان می‌دهد که زنان در مشاغل غیررسمی از لحاظ اقتصادی در شرایط نامطلوب‌تری قرار دارند.

تحلیل رگرسیون نشان داد که امنیت شغلی و فشار اجتماعی به طور معناداری درآمد زنان را پیش‌بینی می‌کنند ($F(2, 297) = 15.67, p < 0.001$). ضرایب رگرسیون نشان داد که افزایش امنیت شغلی با افزایش درآمد همراه است ($\beta = 0.30, p < 0.01$)، در حالی که فشار اجتماعی با کاهش درآمد مرتبط است ($\beta = -0.25, p < 0.05$). نتیجتاً تأثیر متغیرهایی مانند امنیت شغلی و فشار اجتماعی بر درآمد نشان می‌دهد که این عوامل به طور مستقیم بر وضعیت اقتصادی زنان تأثیر می‌گذارند.

نتیجه‌گیری

این پژوهش تأکید می‌کند که آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی زنان در تهران نیاز به مداخله‌ای جامع و چندوجهی دارد. مشکلات اقتصادی و اجتماعی زنان به‌هم پیوسته و وابسته به ساختارهای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جامعه هستند. بنابراین، بهبود وضعیت زنان در تهران تنها از طریق ایجاد تغییرات اساسی در سیاست‌ها، قوانین، و فرهنگ عمومی امکان‌پذیر است. در جوامع شهری مانند تهران، زنان اغلب در پایین‌ترین سطوح سلسله‌مراتب اقتصادی قرار می‌گیرند و دسترسی محدودی به منابع و فرصت‌های اقتصادی دارند. این وضعیت با ایجاد فاصله طبقاتی و محدود کردن فرصت‌های شغلی زنان، موجب گسترش نابرابری‌های اقتصادی و کاهش کیفیت زندگی آن‌ها می‌شود. طبق این دیدگاه، زنان به عنوان نیروی کار ارزان در بسیاری از صنایع، مانند کارگاه‌های تولیدی و خدمات خانگی، به کار گرفته می‌شوند و از حقوق کافی و مزایای اجتماعی محروم هستند. این بهره‌کشی اقتصادی، موجب تضعیف قدرت مالی زنان و وابستگی بیشتر آن‌ها به مردان می‌شود. در جوامع شهری مانند تهران، زنان با محدودیت‌های گسترده‌ای در حوزه اشتغال و حقوق اقتصادی مواجه هستند. مثلاً نقش‌های سنتی زنانه مانند مراقبت از کودکان و انجام کارهای خانگی، فرصت‌های اقتصادی و حرفه‌ای زنان را محدود می‌کند. این نقش‌ها اغلب به زنانی تحمیل می‌شوند که به لحاظ فرهنگی و اجتماعی مجبور به پذیرش آن‌ها هستند. این نتایج نشان می‌دهد که برای کاهش آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی زنان، نیاز به سیاست‌های جامع و تغییرات فرهنگی وجود دارد. اصلاحات در نقش‌های جنسیتی و حمایت‌های اجتماعی و اقتصادی می‌توانند به بهبود وضعیت زنان کمک کنند و شرایط زندگی آن‌ها را در جامعه شهری بهبود بخشند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازن اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازن و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

شفافیت داده‌ها

داده‌ها و مآخذ پژوهش حاضر در صورت درخواست از نویسنده مسئول و ضمن رعایت اصول کپی رایت ارسال خواهد شد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

References

- Alivardi Nia, A., Osia, S. A., & Abbasi Kalan, H. (2024). A sociological explanation of students' attitudes towards white marriage: Application of Iker's social learning theory. *Iranian Social Issues*, 14(2). <https://doi.org/10.61186/jspi.14.2.253>
- Arami Pour, N., Mahmoudi, S. M., & Saad Abadi, A. A. (2018). Strengthening Organizational Programs for Preventing the Harassment of Women Using Social Innovation: A Four-Stage Social Change Model. *Women in Development and Politics*, 18(4), 509-527.
- Gupta, J. A., & Baker, S. M. (2022). Mothers for Life? Examining the Emotional Vulnerability of Indian Commercial Surrogates. *Asian Journal of Women's Studies*, 28(1), 65-84. <https://doi.org/10.1080/12259276.2021.2017575>
- Icardi, R. (2021). Return to Workplace Training for Male and Female Employees and the Implications for the Gender Wage Gap: A Quantile Regression Analysis. *International Journal of Research in Vocational Education and Training*, 8(1), 21-45. <https://doi.org/10.13152/IJRVET.8.1.2>
- Karimi, H. (2021). *Social Policies and Gender Equality*. Iran Publishing.
- Mahmoudi, F. (2020). *Changes in Gender Roles and Women's Participation*. Farhang Publishing.
- Rezaei, S. (2016). *Social and Psychological Harms of Women*. University of Tehran Press.
- Rezaei, S. (2019). *Economic Analysis of Gender Inequalities*. University of Tehran Press.
- Talebi, A., & Rahmanian, S. (2021). What Remains Unspoken... A Sociological Analysis of Silence in the Social Life Narratives of Kurdish Women. *Women in Development and Politics (Women's Studies)*, 19(4), 641-668.